

HOOFDSTUK II

Inleiding

Dit hoofdstuk bevat een overzicht van gepubliceerde rechterlijke beslissingen die op het gebied van het internationaal privaatrecht (IRP) zijn aangekomen, waarbij moslims zijn betrokken en de rechter wordt geconfronteerd met het islamitisch recht.

Er is voor gekozen deze casus in een apart hoofdstuk te beschrijven, omdat IPR-casus per definitie een internationaal karakter dragen. De rechter heeft te maken met verschillende rechtsstelsels.

Middels verwijzings- en/of erkenningsregels kan de Nederlandse rechter verplicht worden vreemd, in casu door de Islam geïnspireerd recht toe te passen, dan wel een op grond van dit recht ontstane rechtsbetrekking te erkennen. Op de voorgrond in deze casus staat de confrontatie met het vreemde recht. Daarnaast kunnen de islamitische religie en cultuur indirect van invloed zijn.

In de casus die niet door IPR-regels worden beheerst heeft de rechter daarentegen niet te maken met vreemde rechtsstelsels. Hij gaat uit van de toepassing van het Nederlands recht. In deze casus gaat het om de vraag of de rechter bij het toepassen van de Nederlandse regels rekening kan of moet houden met islamitische religieuze of culturele waarden. Met name zal dit het geval zijn waar grond- en mensenrechten in het geding zijn.

Bij de verzameling van de beslissingen is gebruik gemaakt van gecomputeerde databestanden en van tijdschriften die met de hand bestudeerd moesten worden (zie Inleiding, hoofdstuk I.) Met name de NIPR-bundel heeft in dit verband bijzonder veel onderzoekstof opgeleverd. De volgende beslissingen werden geselecteerd:

1. beslissingen waarbij minstens één der betrokken partijen de nationaliteit bezat van een land waar de bevolking voor minimaal 50% uit moslims bestaat,
 - en a. de casus zich afspeelde op het gebied van personen-, familie- of erfrecht. (Dit zijn namelijk in het bijzonder de gebieden waarop het islamitisch recht zich in het geldend recht van islamitische landen manifesteert); of
 - b. de casus zich afspeelde op een ander rechtsgebied, mits bleek dat

de islamitisch-rechtelijke opvattingen van belang waren.

Ten aanzien van het nationaliteitskriterium zij opgemerkt dat het nationale recht van betrokkene(n) niet altijd een door de Islam geïnspireerd recht is. Toch is voor dit kriterium gekozen, omdat de nationaliteit van betrokkene(n) de meest betrouwbare indicator is geweest voor het zijn van moslim. Bovendien zijn vele moslims van mening dat het islamitisch recht het enige recht is dat op hen van toepassing zou moeten zijn.

2. beslissingen waarbij geen der partijen de nationaliteit bezat van een land waar de bevolking voor minimaal 50% uit moslims bestaat, mits bleek dat minstens één der betrokken partijen moslim was en zijn nationaal geldend recht op het desbetreffende gebied een door de Islam geïnspireerd recht was of islamitisch recht voor hem een morele waarde had behouden.

De uitspraken die bij het toepassen van deze selectiekriteria werden gevonden, zijn in het onderhavige hoofdstuk opgenomen.

Het hoofdstuk is verdeeld in paragrafen. Bij iedere paragraaf wordt de volgende onderverdeling aangehouden:

- afbakening probleemgebied
- Nederlands internationaal privaatrecht (I)
- buitenlands recht
- overzicht van de relevante beslissingen
- nadere beschouwingen over de beslissingen (II)
- beschrijving van de beslissingen (III)
- noten

(I) In beginsel worden slechts die regels van Nederlands internationaal privaatrecht gegeven, die golden ten tijde van de opgenomen rechterlijke beslissingen.

(II) In de beschouwingen komen per probleemgebied aan de orde vragen als: Welke ruimte biedt het Nederlands IPR voor de toepassing en erkenning van islamitische socio-juridische opvattingen? Hoe gaan de rechters met deze ruimte om? Zijn de rechterlijke beslissingen parallelle beslissingen of verschillen zij onderling? Welke waarde wordt aan het islamitisch recht en de islamitische socio-juridische achtergronden gehecht? Is van belang welke islamitische achtergronden een rol spelen?

Het heeft niet in de eerste plaats in de bedoeling gelegen aan de bevindingen tevens conclusies te verbinden.

(III) Een aantal casus bevat verschillende problemen welke onder meerdere rechtsgebieden gerubriceerd kunnen worden. Zij worden bij de diverse relevante onderwerpen wel steeds opgenomen, maar een volledige uiteenzetting van deze casus vindt over het algemeen slechts éénmaal plaats, namelijk op dat gebied waaronder de vraag ten principale ressorteert.